

OPETTAJAN OHJE:

Yhteiskunnallinen yrittäjyys: mitä, miksi ja miten?

Korkea-asteen opetusmateriaali | 3 × 90 min + 1 op kokonaisuus

Tämä materiaali on tuotettu osana Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen (YYO) toimintaa ja ESR+ -rahoitteista Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytysten parantaminen -koordinaatiohanketta.

Mikäli kiinnostuit aiheesta ja haluat oppia lisää yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä, vieraile osoitteessa yyo.fi.

Opettajan ohje sisältää suunnitelmat kolmelle 90 minuutin luen nolle/työpajalle, joiden aiheet ovat:

- **Yhteiskunnallinen yrittäjyys toimintamallina**
- **Yhteiskunnalliset haasteet yrittäjyyden lähtökohtana**
- **Yhteiskunnallisesta yritysideaasta ratkaisuksi**

Ohjeistukseen kuuluu [lentojen esitysmateriaali](#) sekä [Mitä, miksi ja miten? Opas yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen](#), mikä tarjoaa tiiviin johdatuksen yhteiskunnallisen yrittäjyyden perusteisiin ja keskeisiin käsitteisiin sekä sisältää lisälukemiston ja aiheeseen liittyvän sanaston.

Oppitunnit on suunniteltu toiminnallisiksi ja keskusteleviksi. Kokonaisuuden voi toteuttaa sellaisenaan tai materiaalista voi poimia sisältöjä ja tehtäviä osaksi olemassa olevia yrittäjyyden kursseja ja opintokokonaisuuksia.

Materiaalien pohjalta voidaan toteuttaa myös yhden opintopisteen (27 tuntia) laajuinen kokonaisuus. Kokonaisuus muodostuu seuraavista osioista:

1. **Yhteiskunnallinen yrittäjyys toimintamallina** – luento/työpaja, 90 min
2. **Yhteiskunnalliset haasteet yrittäjyyden lähtökohtana** – luento/työpaja, 90 min
3. **Yhteiskunnallisesta yritysideaasta ratkaisuksi** – luento/työpaja, 90 min
4. **Ratkaisusta liiketoimintamalliksi** – itsenäinen pari-/ryhmätehtävä, 22–23 tuntia

Itsenäisessä tehtävässä opiskelijat jatkavat luennoilla ja työpajoissa aloitettua työskentelyä kehittämällä yhteiskunnallisesta yritysideaastaan liiketoimintamallin Business Model Canvasin avulla.

Tämä materiaali on tuotettu osana Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen (YYO) toimintaa ja ESR+ -rahoitteista Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytysten parantaminen -koordinaatiohanketta.

Mikäli kiinnostuit aiheesta ja haluat oppia lisää yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä, vieraile osoitteessa yyo.fi.

LUENTO 1: Yhteiskunnallinen yrittäjyys toimintamallina

Kesto: 90 min

Tarvikkeet: Diasetti

Tavoite: Opiskelija ymmärtää yhteiskunnallisen yrityksen määritelmän ja erityispiirteet sekä tunnistaa yhteiskunnallisten yritysten monimuotoisuuden. Hän hahmottaa yhteiskunnallisen tavoitteen, liiketoiminnan ja rajoitetun voitonjaon välisen yhteyden sekä ymmärtää muuttuvan toimintaympäristön vaikutuksen yhteiskunnallisen yrittäjyyden merkitykseen.

Virittäytyminen: Mitä yhteiskunnallinen yrittäjyys tuo mieleen?

Kesto: 10 min

Ohjeistus: Opiskelijat pohtivat pareittain, mitä yhteiskunnallinen yritys tarkoittaa.

Teoriaosio: Mikä on yhteiskunnallinen yritys?

Kesto: 20 min

Ohjeistus: Osiossa käsitellään yhteiskunnallisen yrityksen määritelmä, erityispiirteet ja voiton käyttö. Lisäksi tarkastellaan vastuullisen, vaikuttavan ja yhteiskunnallisen yritystoiminnan eroja sekä erilaisia yhteiskunnallisen yritystoiminnan malleja.

Erityisesti painotetaan määritelmän kolmea keskeistä piirrettä: yhteiskunnallista tavoitetta, liiketoimintaa tavoitteen toteuttamisen välineenä sekä voiton käyttämistä pääosin yhteiskunnallisen tavoitteen edistämiseen.

Tehtävä: Millaisia yhteiskunnallisia yrityksiä Suomessa toimii?

Kesto: 30 min

Tämä materiaali on tuotettu osana Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen (YYO) toimintaa ja ESR+ -rahoitteista Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytysten parantaminen -koordinaatiohanketta.

Mikäli kiinnostuit aiheesta ja haluat oppia lisää yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä, vieraile osoitteessa yyo.fi.

Tavoite: Opiskelija hahmottaa yhteiskunnallisten yritysten monimuotoisuutta Suomessa ja tunnistaa, että yhteiskunnallisia yrityksiä toimii eri toimialoilla, erikokoisina ja erilaisissa yritysmuodoissa.

Ohjeistus: Opiskelijat tutustuvat pareittain YYO yhteiskunnallisten yritysten datasivuun ja tarkastelevat, millaisia yhteiskunnallisia yrityksiä Suomessa toimii.

Kysymyksiä:

- Millä eri toimialoilla yhteiskunnallisia yrityksiä toimii?
- Millaisia eroja yritysten välillä löytyy esimerkiksi koossa, toiminnassa tai yritysmuodossa?
- Mikä aineistossa yllättää tai herättää kiinnostuksenne?

Purku: Kootkaa muutama esimerkki eri aloilta. Nostakaa esiin havainto, että yhteiskunnallinen yritys ei tarkoita tiettyä toimialaa tai yritysmuotoa, vaan yhteiskunnallisia yrityksiä toimii hyvin erilaisilla aloilla ja erilaisissa muodoissa.

Teoriaosio: Miksi yhteiskunnallista yrittäjyyttä tarvitaan juuri nyt?

Kesto: 15 min

Ohjeistus: Osiossa käsitellään yhteiskunnallisen yrittäjyyden toimintaympäristön muutosta ja ajankohtaisuutta. Tarkastelussa ovat yritysten rooli yhteiskunnallisessa muutoksessa, kuluttajien muuttuvat odotukset, teknologian tarjoamat mahdollisuudet sekä yhteiskunnallisen yrittäjyyden liiketoimintaedellytysten edistäminen EU ja Suomessa.

Erityisesti painotetaan sitä, miten toimintaympäristön muutokset ja kestävyysmurroksen edistäminen lisäävät yhteiskunnallisen yrittäjyyden tarvetta ja avaavat sille uusia mahdollisuuksia.

Loppukeskustelu: Mitä opimme yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä?

Kesto: 15 min

Ohjeistus: Palataan opetuskerran alussa esitettyyn kysymykseen: mitä yhteiskunnallinen yrittäjyys tuo mieleen? Keskustellaan yhdessä siitä, miten käsitys yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä on opetuskerran aikana tarkentunut tai muuttunut.

Kysymyksiä:

- Mikä yhteiskunnallisessa yrittäjyydessä oli uutta tai yllättävää?

Tämä materiaali on tuotettu osana Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen (YYO) toimintaa ja ESR+ -rahoitteista Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytysten parantaminen -koordinaatiohanketta.

Mikäli kiinnostuit aiheesta ja haluat oppia lisää yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä, vieraile osoitteessa yyo.fi.

- Mikä erottaa yhteiskunnallisen yrityksen muista yrityksistä?
- Millaisiin yhteiskunnallisiin tarpeisiin yhteiskunnalliset yritykset voivat vastata?

Yhteenveto: Korostetaan, että yhteiskunnallista yritystä määrittää ennen kaikkea sen toiminnan tarkoitus: yhteiskunnallisen tai ympäristöön liittyvän tavoitteen edistäminen liiketoiminnan keinoin. Yhteiskunnallisia yrityksiä voi toimia eri toimialoilla, erilaisissa yritysmuodoissa ja erikokoisina.

LUENTO 2: Yhteiskunnalliset haasteet yrittäjyyden lähtökohtana

Kesto: 90 min.

Tarvikkeet: Diasetti

Tavoite: Opiskelija osaa tunnistaa yhteiskunnallisia ja ympäristöön liittyviä ongelmia sekä hahmottaa niiden taustalla olevia syitä ja keskinäisiä yhteyksiä. Hän ymmärtää yhteiskunnallisten innovaatioiden merkityksen uudenlaisten ratkaisujen kehittämisessä sekä yhteiskunnallisen yrittäjän roolin muutoksentekijänä, joka tarttuu tunnistettuihin ongelmiin ja kehittää niihin ratkaisuja yrittäjämäisesti.

Teoriaosuus: Kestävän kehityksen haasteet yrittäjyyden lähtökohtana

Kesto: 15 min

Ohjeistus: Osiossa käsitellään yritysten roolia kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä yhteiskunnallisia ja ympäristöön liittyviä haasteita yhteiskunnallisen yrittäjyyden lähtökohtana. Lisäksi tutustutaan Agenda 2030 -toimintaohjelmaan ja YK kestävän kehityksen tavoitteisiin kokonaisuutena.

Agenda 2030 kokoaa kestävän kehityksen haasteet yhteiseen viitekehykseen. Sen [17 tavoitetta](#) kattavat ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyuden. Yhteiskunnalliselle yrittäjälle kestävän kehityksen tavoitteet voivat auttaa tunnistamaan ja jäsentämään yhteiskunnallisia tarpeita. Niiden kautta voidaan tarkastella, millaisia muutoksia tarvitaan, keitä tarpeet koskettavat ja millaisilla uusilla ratkaisuilla kestävä kehitys voidaan edistää.

Tehtävä: Kestävän kehityksen haasteesta ongelman ytimeen

Kesto: 45 min

Tavoite: Harjoitellaan yhteiskunnallisen ongelman tunnistamista ja jäsentämistä kestävän kehityksen tavoitteiden pohjalta.

Ohjeistus: Opiskelijat valitsevat pareittain tai pienryhmissä yhden YK kestävän kehityksen tavoitteen, jonka yhteydessä he tunnistavat jonkin konkreettisen yhteiskunnallisen tai ympäristöön liittyvän ongelman.

Tämä materiaali on tuotettu osana Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen (YYO) toimintaa ja ESR+ -rahoitteista Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytysten parantaminen -koordinaatiohanketta.

Mikäli kiinnostuit aiheesta ja haluat oppia lisää yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä, vieraile osoitteessa yyo.fi.

Ohjataan opiskelijoita tarkentamaan ongelmaa ja sen juurisyitä ongelmapuun avulla ([Muutoksentekijän työkirja](#), s. 17).

Kysymyksiä:

- **Ongelma:** Mikä konkreettinen ongelma tavoitteeseen liittyy? Miten ongelma näkyy käytännössä?
- **Syyt:** Mistä ongelma johtuu? Mitkä tekijät ylläpitävät tai vahvistavat sitä?
- **Seuraukset:** Mitä ongelmasta seuraa? Keihin tai mihin seuraukset kohdistuvat?

Kannustetaan opiskelijoita menemään ensimmäistä havaintoa syvemmälle. Esimerkiksi *eriarvoisuus* tai *ilmastonmuutos* on vielä hyvin laaja haaste. Millainen rajatumpi ongelma siihen liittyy, missä se ilmenee ja kenen näkökulmasta?

Purku: Ryhmät esittelevät ongelmapuunsa. Tarkastellaan yhdessä, miten ongelman syyt ja seuraukset liittyvät toisiinsa ja löytyykö niiden taustalta useita toisiinsa kytkeytyviä tekijöitä.

Teoriaosuus: Yhteiskunnalliset innovaatiot ja yhteiskunnallinen yrittäjä muutoksentekijänä

Kesto: 20 min

Ohjeistus: Osiossa käsitellään yhteiskunnallisia innovaatioita uudenaikaisina ratkaisueina yhteiskunnallisiin tarpeisiin ja haasteisiin sekä tarkastellaan niiden syntymistä ja kehittämistä eri toimijoiden yhteistyönä. Lisäksi tarkastellaan yhteiskunnallisen yrittäjän roolia muutoksentekijänä, joka tunnistaa yhteiskunnallisia tarpeita ja mahdollisuuksia sekä kehittää niihin ratkaisuja yrittäjämäisesti.

Lisäksi tuodaan esiin yhteiskunnallisten innovaatioiden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden välistä yhteyttä sekä sitä, miten yrittäjämäistä toimintaa voidaan hyödyntää yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaavien ratkaisujen kehittämisessä ja toteuttamisessa. Lopuksi tutustutaan esimerkkeihin yhteiskunnallisten yritysten kehittämistä ratkaisusta erilaisiin yhteiskunnallisiin ja ympäristöhaasteisiin.

Loppukeskustelu: Miten uusia ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin syntyy?

Kesto: 10 min

Ohjeistus: Keskustellaan luennolla esitellyistä yhteiskunnallisista yrityksistä ja tarkastellaan niitä yhteisen kysymyksen kautta: Miten yrityksen ratkaisu vastaa tunnistettuun yhteiskunnalliseen tai ympäristöön liittyvään haasteeseen?

Tämä materiaali on tuotettu osana Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen (YYO) toimintaa ja ESR+ -rahoitteista Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytysten parantaminen -koordinaatiohanketta.

Mikäli kiinnostuit aiheesta ja haluat oppia lisää yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä, vieraile osoitteessa yyo.fi.

Kysymyksiä:

- Mihin ongelmaan yritys pyrkii vastaamaan?
- Miten ratkaisu vaikuttaa ongelmaan tai sen taustalla oleviin tekijöihin?
- Mikä rooli liiketoiminnalla on ratkaisun toteuttamisessa?

Yhteenveto: Korostetaan, että yhteiskunnallinen yritysidea lähtee tunnistetusta yhteiskunnallisesta tai ympäristöön liittyvästä tarpeesta ja tavoiteltavasta muutoksesta. Liiketoiminta toimii keinona kehittää ja toteuttaa ratkaisuja, joilla muutosta voidaan edistää.

LUENTO 3: Yhteiskunnallisesta yritysideasta ratkaisuksi

Kesto: 90 min

Tarvikkeet: Diasetti

Tavoite: Opiskelija osaa lähteä kehittämään tunnistettuun yhteiskunnalliseen tai ympäristöön liittyvään ongelmaan ratkaisua ja tarkastella sitä yhteiskunnallisen tavoitteen ja liiketoiminnan näkökulmista. Hän ymmärtää, että yhteiskunnallisessa yritystoiminnassa ratkaisun tulee sekä edistää tavoiteltua muutosta että muodostaa pohja taloudellisesti kestäväälle toiminnalle.

Tehtävä: Ongelmapuusta vaikutuspuuksi

Kesto: 20 min

Tavoite: Opiskelija osaa määritellä tunnistetun ongelman pohjalta tavoiteltavan muutoksen ja hahmottaa, millaisia muutoksia ongelman taustalla oleviin syihin tarvitaan sen saavuttamiseksi.

Ohjeistus: Palataan edellisellä opetuskerralla tunnistettuihin yhteiskunnallisiin tai ympäristöön liittyviin ongelmiin ja laadittuihin ongelmapuihin. Ryhmät tarkastelevat valitsemaansa ongelmaa sekä sen syitä ja seurauksia.

Seuraavaksi ongelmapuu käännetään vaikutuspuuksi ([Muutoksentekijän työkirja](#), s. 18). Ongelma ja sen taustalla olevat kielteiset tekijät muutetaan tavoiteltaviksi myönteisiksi muutoksiksi.

Kysymyksiä:

- Miten ongelman pitäisi muuttua?
 - Millaisia muutoksia ongelman taustalla olevissa syissä tarvitaan?
 - Millaisia myönteisiä vaikutuksia muutoksesta voisi seurata?
-

Teoriaosuus: Ongelmasta ratkaisuksi

Kesto: 15 min

Ohjeistus: Osiossa käsitellään yhteiskunnallisen liikeidean kehittämisen lähtökohtia sekä yhteiskunnallisen tavoitteen ja taloudellisesti kestävän liiketoiminnan yhdistämistä. Lisäksi tarkastellaan, mitä ratkaisua ja liiketoimintamallia kehitettäessä on tärkeää huomioida.

Tämä materiaali on tuotettu osana Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen (YYO) toimintaa ja ESR+ -rahoitteista Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytysten parantaminen -koordinaatiohanketta.

Mikäli kiinnostuit aiheesta ja haluat oppia lisää yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä, vieraile osoitteessa yyo.fi.

Erityisesti kiinnitetään huomiota tavoiteltuun yhteiskunnalliseen muutokseen ja arvon syntymiseen: kenelle ratkaisu on tarkoitettu, kuka siitä hyötyy ja kuka siitä maksaa.

Tehtävä: Tunnistetusta yhteiskunnallisesta tarpeesta yritysideoiksi

Kesto: 30 min

Tavoite: Opiskelija osaa ideoida tunnistettuun yhteiskunnalliseen tarpeeseen erilaisia ratkaisuja sekä arvioida niiden mahdollisuuksia edistää tavoiteltua muutosta ja toimia yhteiskunnallisen yritysideoiden perustana.

Ohjeistus: Jatketaan työskentelyä ongelma- ja vaikutuspuun pohjalta. Ryhmät ideoivat vähintään viisi erilaista ratkaisua, joiden avulla tunnistettuun ongelmaan voitaisiin vastata ja vaikutuspuussa kuvattua muutosta edistää ([Muutoksentekijän työkirja](#), s. 19).

Ideointivaiheessa keskitytään ideoiden määrään: ratkaisuja ei vielä arvioida liian kriittisesti, vaan mukaan otetaan myös rohkeita ja uudenlaisia ehdotuksia. Ideoita voidaan yhdistellä ja jatkokehittää.

Lopuksi ryhmä vertailee ratkaisuja ja valitsee niistä yhden jatkokehittelyyn. Valinnassa voidaan pohtia:

- Vastaako ratkaisu tunnistettuun ongelmaan?
- Edistääkö se tavoiteltua muutosta?
- Kenelle ratkaisu on tarkoitettu ja mitä hyötyä se tuottaa?
- Voisiko ratkaisun ympärille rakentaa toimivaa ja taloudellisesti kestäväää liiketoimintaa?

Valittu ratkaisu kiteytetään lyhyeksi alustavaksi liikeideaksi.

Tehtävien purku ja loppukeskustelu: Yhteiskunnallisten yritysideoiden esittely

Kesto: 25 min

Ohjeistus: Ryhmät esittelevät lyhyesti kehittämänsä liikeidean: mihin ongelmaan ratkaisu vastaa, millaista muutosta sillä tavoitellaan ja millaiseen liiketoimintaan idea perustuu.

Keskustellaan yhdessä siitä, miten ryhmät etenivät tunnistetusta ongelmasta valitsemaansa ratkaisuun.

Kysymyksiä:

- Miten ongelman syiden ja seurausten tarkastelu vaikutti ratkaisun valintaan?
- Miten tavoiteltu yhteiskunnallinen muutos näkyy liikeideassa?

Tämä materiaali on tuotettu osana Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen (YYO) toimintaa ja ESR+ -rahoitteista Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytysten parantaminen -koordinaatiohanketta.

Mikäli kiinnostuit aiheesta ja haluat oppia lisää yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä, vieraile osoitteessa yyo.fi.

- Miten yhteiskunnallinen tavoite ja liiketoiminta kytkeytyvät ideassa toisiinsa?

Yhteenveto: Kootaan lopuksi yhteen työpajan eteneminen ongelman tunnistamisesta tavoiteltavan muutoksen määrittelyyn, ratkaisujen ideointiin ja yhteiskunnallisen yritysideoan kehittämiseen. Korostetaan erityisesti sitä, että yhteiskunnallisen yritysideoan lähtökohtana on tunnistettu yhteiskunnallinen tai ympäristöön liittyvä tarve ja tavoiteltu muutos, johon pyritään liiketoiminnan keinoin.

Itsenäinen pari-/ryhmätehtävä: Ratkaisusta liiketoimintamalliksi

Kesto: 22–23 tuntia itsenäistä työskentelyä (yhdessä luentojen ja työpajojen kanssa kokonaisuus vastaa yhtä opintopistettä, 27 tuntia)

Tavoite: Opiskelijat kehittävät työpajassa syntyneestä yhteiskunnallisesta yritysideasta alustavan liiketoimintamallin ja saavat kokemusta liiketoimintamallin kehittämisen prosessista. Työskentelyssä tarkastellaan erityisesti sitä, miten yhteiskunnallinen tavoite, asiakkaiden tarpeet ja liiketoiminnan toimivuus kytkeytyvät toisiinsa.

Ohjeistus: Jatkakaa työpajassa kehittämänne yhteiskunnallisen yritysidean työstämistä. Syventäkää ideaa hankkimalla taustatietoa tunnistetusta tarpeesta, kohderyhmistä, toimintaympäristöstä ja olemassa olevista ratkaisuista. Hyödyntäkää työskentelyssä tarkoituksenmukaisia ja luotettavia lähteitä.

Tarkastelkaa taustatyön pohjalta:

- Millaiseen yhteiskunnalliseen tai ympäristöön liittyvään tarpeeseen ratkaisu vastaa ja keitä tarve koskee?
- Millaisia ratkaisuja tarpeeseen on jo olemassa ja miten oma ratkaisunne suhteutuu niihin?
- Ketkä ovat ratkaisun käyttäjiä ja hyödynsaajia? Kuka voisi olla maksava asiakas?
- Mitä arvoa ratkaisu tuottaa eri kohderyhmille?
- Millaisia toimijoita, resursseja ja kumppanuuksia ratkaisun toteuttaminen edellyttää?
- Millä tavoin toiminnasta voisi syntyä tuloja ja millaisia keskeisiä kustannuksia siihen liittyy?

Liiketoimintamallin laatiminen: Laatikaa taustatyön perusteella yritysideallemme [Yhteiskunnallisen yrityksen liiketoimintamalli](#) (sovellettu Business Model Canvasista, BMC). Täyttäkää kaikki kanvaasin osa-alueet ja huolehdi, että ne muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden.

Kiinnittäkää erityistä huomiota seuraaviin kokonaisuuksiin:

- **Hyödynsaajat:** Ketkä ovat toiminnan keskeiset hyödynsaajat? Erottakaa tarvittaessa loppuhyötyjä/kohderyhmä, käyttäjä ja maksava asiakas.
- **Vaikuttavuuslupaus:** Mihin tunnistettuun tarpeeseen ratkaisu vastaa ja millaista yhteiskunnallista tai ympäristöön liittyvää muutosta sillä tavoitellaan? Mitä arvoa ratkaisu tuottaa eri hyödynsaajille?
- **Tehtävät, resurssit ja kumppanit:** Mitä vaikuttavuuslupauksen toteuttaminen edellyttää käytännössä? Mitä tehdään, mitä resursseja tarvitaan ja keitä tarvitaan mukaan?

Tämä materiaali on tuotettu osana Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen (YYO) toimintaa ja ESR+ -rahoitteista Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytysten parantaminen -koordinaatiohanketta.

Mikäli kiinnostuit aiheesta ja haluat oppia lisää yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä, vieraile osoitteessa [yyo.fi](https://www.yyo.fi).

- **Asiakassuhteet ja kanavat:** Miten hyödynsaajat ja asiakkaat tavoitetaan ja millainen suhde heihin rakennetaan?
- **Ansainta ja hinnoittelu sekä kulut:** Mistä toiminnan tulot syntyvät, miten palvelu tai tuote hinnoitellaan ja millaisia kustannuksia toiminnasta syntyy?
- **Vaikuttavuusmittarit:** Mistä voidaan tietää, syntyykö tavoiteltua muutosta? Mitä toiminnan tuloksia ja vaikutuksia olisi tarkoituksenmukaista seurata?
- **Rahoitus ja voitonjako:** Miten toiminta rahoitetaan erityisesti alkuvaiheessa ja miten mahdollinen voitto käytetään?

Liiketoimintamallin arviointi: Tarkastelkaa lopuksi laatimaanne liiketoimintamallia kokonaisuutena. Kiinnittäkää erityistä huomiota siihen, miten yhteiskunnallinen tavoite ja liiketoiminta kytkeytyvät toisiinsa ja mitä liiketoimintamallin jatkokehittäminen vielä edellyttäisi.

- Miten liiketoimintamalli edistää tavoiteltua yhteiskunnallista tai ympäristöön liittyvää muutosta?
- Mitkä mallin osat perustuvat jo hankittuun tietoon ja mitkä ovat vielä oletuksia, joita pitäisi selvittää tai testata?
- Millä edellytyksillä toiminta voisi olla taloudellisesti kestävä?

Palautus: Palauttakaa täytetty liiketoimintamallikanvaasi sekä lyhyt yhteenveto työskentelystä. Kuvatkaa yhteenvedossa keskeiset havainnot liiketoimintamallin kehittämisestä, malliin liittyvät keskeiset oletukset ja avoimet kysymykset sekä se, mitä idean jatkokehittäminen vielä edellyttäisi.

Arviointi: Hyväksytty / täydennettävä.

Hyväksytty suoritus edellyttää, että:

- liiketoimintamallin kehittämisessä on hyödynnetty tarkoituksenmukaista taustatietoa tunnistetusta tarpeesta, kohderyhmistä, toimintaympäristöstä ja olemassa olevista ratkaisuista
- Business Model Canvasin kaikki osa-alueet on täytetty ja niiden väliset yhteydet muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden
- kohderyhmät, vaikuttavuuslupaus ja ansaintalogiikka on kuvattu ja perusteltu
- yhteiskunnallinen tai ympäristöön liittyvä tavoite ja tavoiteltu muutos näkyvät liiketoimintamallissa
- yhteiskunnallisen tavoitteen ja liiketoiminnan välistä yhteyttä on tarkasteltu ja perusteltu
- ryhmä tunnistaa liiketoimintamalliin liittyviä avoimia kysymyksiä ja jatkokehittämisen tarpeita.

Täydennettävässä suorituksessa yksi tai useampi arvioinnin keskeisistä osa-alueista puuttuu tai jää niin yleiselle tasolle, ettei liiketoimintamallin toimivuutta tai yhteyttä tavoiteltuun muutokseen voida arvioida.

Tämä materiaali on tuotettu osana Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskuksen (YYO) toimintaa ja ESR+ -rahoitteista Yhteiskunnallisten yritysten liiketoimintaedellytysten parantaminen -koordinaatiohanketta.

Mikäli kiinnostuit aiheesta ja haluat oppia lisää yhteiskunnallisesta yrittäjyydestä, vieraile osoitteessa [yyo.fi](https://www.yyo.fi).